

Asia: VN/1046/2025

Lausuntopyyntö kansallisen energia- ja ilmastostrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Muu taho

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi alla

Kansalaisjärjestö

LAUSUNTO

-

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä alle, mistä tahosta on kyse

-

Kysymykset energia- ja ilmastostrategiassa esitettävistä linjauksista

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.2)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

SOSTEn mielestä kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja hiilinielujen kasvattaminen ovat keskeisen tärkeitä tavoitteita ilmastolain hiilineutraalisuuden tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategialuonnoksessa tulisikin olla selkeämmät linjaukset ja toimenpide-ehdotukset, jotta tavoitteet saavutettaisiin.

Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.3)

-

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

SOSTEn mielestä kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja hiilinielujen kasvattaminen ovat keskeisen tärkeitä tavoitteita ilmastolain hiilineutraalisuuden tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategialuonnoksessa tulisivatkin olla selkeämmät linjaukset ja toimenpide-ehdotukset, jotta tavoitteet saavutettaisiin.

Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.4)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

-

Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.5)

-

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

SOSTE toteaa, että strategialuonnoksessa on mainittu useita kannatettavia toimia energiatehokkuuden edistämiseksi, kuten riittävien resurssien turvaaminen energianeuvonnan antamiseen, kuluttajien tietoisuuden ja osaamisen edistäminen. Strategian perustaksi mainitaan mm. Kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan uudet toimet ja -skenaariot (KEITO) -hankkeen mallinnukset ja analyysit, mutta KEITO-raportissa mainitut toimet energiaköyhyyden vähentämiseksi olisi tärkeää nostaa myös strategiaan. Raportissa todetaan, että ” Kotitalouden eroavaisuudet tarkoittavat sitä, että energiaparannuksia pitää edistää muun muassa vuokra-asuntokannassa sekä kohdistaa tukia energiaköyhyyden pienentämiseen. Suomessa energiaköyhyys ei ole ollut tyypillisesti suurta, mitä on edistänyt kattava sosiaaliturvajärjestelmä, rakennuskannan melko suuri energiatehokkuus sekä energiantuki- ja neuvontapalvelut (Korvenmaa ym. 2024). Energiaköyhyyden hillitsemistä ehkäisisi mahdollisimman hyvä olemassa olevien toimien ylläpito, mikä kuitenkin on uhattuna säästötoimenpiteiden takia”. SOSTE yhtyy KEITO-raportissa esitettyihin näkemyksiin, ja esittää, että energiaköyhyys ja sen hillitsemistä koskevat toimenpiteet nostetaan osaksi strategiaa.

Energiaturvallisuus (strategian luku 2.6)

-

Avoin vastaus energiaturvallisuuden edistämistä koskien

SOSTE yhtyy strategian näkemykseen, että energiaturvallisuus on keskeinen tekijä taloudelliselle vakaudelle ja yhteiskunnalliselle hyvinvoinnille, ja on tärkeää varmistaa luotettava, kohtuuhintainen ja kestävä energiajärjestelmä.

SOSTE näkee, että strategiassa olisi tärkeää mainita vahvemmin haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset ja kotitaloudet, ja luotava heidät huomioivia mekanismeja ja toimenpiteitä mm. energiakriiseihin varautumiseen ja resilienssin kasvattamiseen.

Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.7)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

-

Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.8)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien

-

Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.9)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

-

Verotus (strategian luku 2.10)

-

Avoin vastaus verotusta koskien

SOSTEn mielestä verotusta tulisi käyttää puhtaan siirtymän vauhdittamiseen. SOSTE haluaa myös nostaa esiin, että Orpon hallitus on tehnyt veroratkaisuja, jotka toimivat strategian keskeisiä tavoitteita vastaan: polttoaineisiin kohdistuvia valmisteveroja on alennettu n. 150 miljoonalla eurolla, lisäksi joukkoliikenteen ALV nostettiin 10 prosentista 14 prosenttiin. Vihreä siirtymä leikkaa haitta- ja päästöverotuksesta kertyviä verotuloja, mutta esimerkiksi polttoaine-, ajoneuvo-, ja autoveroja ei julkisen talouden haasteista huolimatta tule käyttää vain verotulojen keräämiseksi. On tärkeämpää painottaa kuluttajien ja yritysten toiminnan ohjaamista kohti ekologisesti kestävämpää elämäntapaa. Esimerkiksi polttoainevero kannustaa kuluttajaa sekä vähentämään autolla ajamista, että hankkimaan vähäpäästöisemmän auton. On kuitenkin tärkeää pohtia keinovalikoimia laajasti: esimerkiksi niin kutsuttu hiiliosinko olisi yksi keino kompensoida autoilun verotuksesta koituvia lisäkuluja kotitalouksille. Progressiivinen hiiliosinko voisi tasoittaa tuloeroja, mutta myös nostaa autoilun verotuksen kannatusta ja mahdollistaa ekologista kestävyyttä edistävän veropolitiikan harjoittamisen.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoin vastaus ilmastonmuutokseen sopeutumista koskien

Strategialuonnoksessa ei mainita, miten se suhtautuu Kansalliseen ilmastonmuutoksen sopeutumisen suunnitelmaan (KISS2030). SOSTEn mielestä strategialuonnoksen kirjaukset sopeutumisen vahvistamisesta ovat puutteelliset, eikä esimerkiksi kolmatta sektoria mainita ollenkaan. SOSTEn mielestä strategiaan tulisi kirjata mm. seurantamekanismien luominen osaksi toimialojen sopeutumistoimia. Lisäksi olisi tärkeää, että strategiassa tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin, että sopeutumisen käytännön toimenpiteitä tarvitaan laajasti yhteiskunnassa, eri toimijoiden taholta (eikä merkittävä osa ole vain yksityisten toiminnanharjoittajien vastuulla, kuten

luonnoksessa lukee). On mahdollista, että ilmastonmuutos syventää yhteiskunnallisia jakolinjoja, joten myös laajempi yhteiskunnallinen sopeutuminen eriarvoisuuden kasvuun on tärkeää.

EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.12)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

-

Kysymys politiikkatoimien vaikutusarvioista

Nykytilanne ja arviot politiikkatoimien vaikutuksista (strategian luku 3)

-

Avoin vastaus politiikkatoimien vaikutusarvioista

Strategialuonnoksesta puuttuu kokonaan sosiaalisten ja terveysvaikutusten arviointi, kuten myös oikeudenmukaisuusnäkökulmat, ja ihmisoikeus- ja perusoikeusnäkökulmat. On tärkeää tehdä vaikutusarviointit, miten toimenpiteet vaikuttavat eri väestöryhmiin, erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin. Yksittäisten kansalaisten tasolla olevien erojen ohella ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat kasvattaa alueellisia tai sosioekonomisia eroja, mikä voi lisätä vastakkainasettelua tai eriarvoisuuden tunnetta. SOSTE esittää, että em. näkökulmia ja vaikutusarvioita nostetaan osaksi strategiaa, ja huomioidaan vaikutukset myös toimenpiteissä.

Muuta kommentoitavaa energia- ja ilmastostrategiaan liittyen

Avoin vastaus energia- ja ilmastostrategiaan liittyen

-

Marttinen Kirsi
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry